

บทบาทของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.)

ในการศึกษาวิจัยในบทนี้จะศึกษาถึงความเป็นมา อำนาจหน้าที่ โครงสร้าง องค์ประกอบของ ก.ตร. ตลอดจนสาเหตุและสภาพปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหารงานตำรวจ อันสืบเนื่องมาจากบทบาทของ ก.ตร. ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่มุ่งศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ

เนื่องจากกรมตำรวจเป็นองค์การขนาดใหญ่ ตลอดจนบทบาทและอำนาจหน้าที่ของตำรวจในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐที่มีอำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมประชาธิปไตยนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจมีขอบเขตความรับผิดชอบกว้างขวางมาก และเป็นภาระที่ปฏิบัติงานให้เป็นที่พอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การปฏิบัติงานของตำรวจจะต้องคำนึงถึงหลักคุณภาพระหว่างสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล และหลักการรักษาความสงบเรียบร้อยภายใต้กรอบของกฎหมาย ดังนั้นการจัดโครงสร้างทางการบริหารและการแบ่งส่วนราชการจึงแตกต่างไปจากข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ อย่างไรก็ดีตามการบริหารงานบุคคลภายในกรมตำรวจในปัจจุบันนี้ มีสาเหตุที่มาจากปัจจัยในด้านต่างๆหลายประการด้วยกัน ทั้งจากตัวบุคคลที่เป็นข้าราชการตำรวจ ปัญหาทางด้านโครงสร้างและระบบ ปัญหาทางด้านวัฒนธรรมของตำรวจ แต่การศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยจะเน้นศึกษาวิเคราะห์เฉพาะในส่วนที่เป็นประเด็นปัญหาจาก "คณะกรรมการข้าราชการตำรวจจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหาร" ซึ่งเกิดจากปัจจัยทางด้านโครงสร้างหน้าที่และองค์ประกอบของ ก.ตร. ที่มีผลกระทบต่อความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายการเมืองที่เกี่ยวข้องกับกรมตำรวจ

คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.)

เดิมข้าราชการตำรวจถูกกำหนดให้เป็นข้าราชการพลเรือนประเภทหนึ่ง การบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจขณะนั้น อยู่ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงาน ก.พ. ครั้นต่อมาในสมัยรัฐบาล พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี พลเอกเล็ก แฉวมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการให้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521¹ เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2521 เพื่อจัดระเบียบข้าราชการตำรวจขึ้นโดยเฉพาะเป็นครั้งแรก เป็นผลให้มีการแยกข้าราชการตำรวจออกจากข้าราชการพลเรือน โดยมีคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) เป็นองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการตำรวจแทน ก.พ. เดิม

เหตุผลและเจตนารมณ์ในการจัดตั้ง ก.ตร.

เหตุผลและเจตนารมณ์ของกฎหมายในการจัดตั้ง ก.ตร. ขึ้นมา ไม่ปรากฏในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 แต่อาจจะพิจารณาได้จาก หมายเหตุนายกรัฐมนตรี เอกสารรายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเพื่อใช้บังคับพระราชบัญญัติดังกล่าว และเอกสารทางวิชาการ

1) หมายเหตุนายกรัฐมนตรีระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521
ได้ให้เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติไว้ดังนี้ "โดยที่การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน การบรรจุแต่งตั้ง การเลื่อนเงินเดือน การรักษาวินัย ตลอดจนการออกจากราชการ การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจ มีลักษณะแตก

¹ "พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521," ราชกิจจานุเบกษา 95, (22 มิถุนายน 2521).

ต่างกับข้าราชการพลเรือนประเภทอื่น จึงไม่สมควรให้อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและควรให้อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจโดยเฉพาะ ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจะเป็นผลดีแก่ข้าราชการกรมตำรวจ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น"

2) เอกสารรายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คำแปรญัตติของพันเอก อุดม ทวีวัฒน์² "ตำรวจนี้มีความสำคัญต่อชาติบ้านเมืองสูง เพราะว่าตำรวจจะต้องดูแลทุกข์สุขของประชาชน ประชาชนจะทํามาหากินด้วยความสงบเรียบร้อยก็ขึ้นอยู่กับตำรวจ แต่ภาพพจน์ของตำรวจในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนี้... เขาไม่ได้รับความอบอุ่นเพียงพอ... การแก้โดยการออกพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจโดยการตั้ง ก.ตร. นี้เป็นการแก้ที่ถูกต้อง... อธิบายให้ท่านผู้มีความรู้ความสามารถเข้าไปช่วยแก้ เพื่อให้ภาพพจน์ของตำรวจดีขึ้น" ซึ่งพิจารณาได้ว่าในขณะนั้นภาพพจน์ของกรมตำรวจไม่ดีต่อสาธารณชน อันเนื่องมาจากการบริหารงานบุคคลของกรมตำรวจ จึงมีความจำเป็นที่กรมตำรวจจะต้องมีกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจเป็นของตนเอง และที่สำคัญจะต้องมีคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเข้าไปช่วยดูแลแก้ไข

3) เอกสารทางวิชาการ

ไม่มีผู้ศึกษาวิจัยเน้นเฉพาะ ก.ตร. ไว้โดยตรง มีแต่ศึกษาถึงภาพรวมของการจัดตั้งคณะกรรมการต่างๆในการบริหารงานบุคคลที่แยกตัวออกจาก ก.พ.
อมร รักษาสิทธิ์ และชัตติยา กรรณสูต³ ได้สรุปสาเหตุของการก่อตั้ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, "รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, พิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ..., ลำดับที่ 29," 2521 : 65,67.

³ ออมร รักษาสิทธิ์ และชัตติยา กรรณสูต, "รายงานการวิจัยการปรับปรุงระบบราชการด้านการบริหารงานบุคคล" (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2529), หน้า 29.

องค์กรกลางเพิ่มขึ้นไว้ว่า "...อาจเนื่องมาจากต้องการแก้ปัญหาสำคัญ ดังนี้

1) จำนวนข้าราชการในระบบ ก.พ. เพิ่มมากขึ้น องค์กรกลางบริหารงานบุคคลเดิมเพียงแห่งเดียวดูแลไม่ทั่วถึง และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

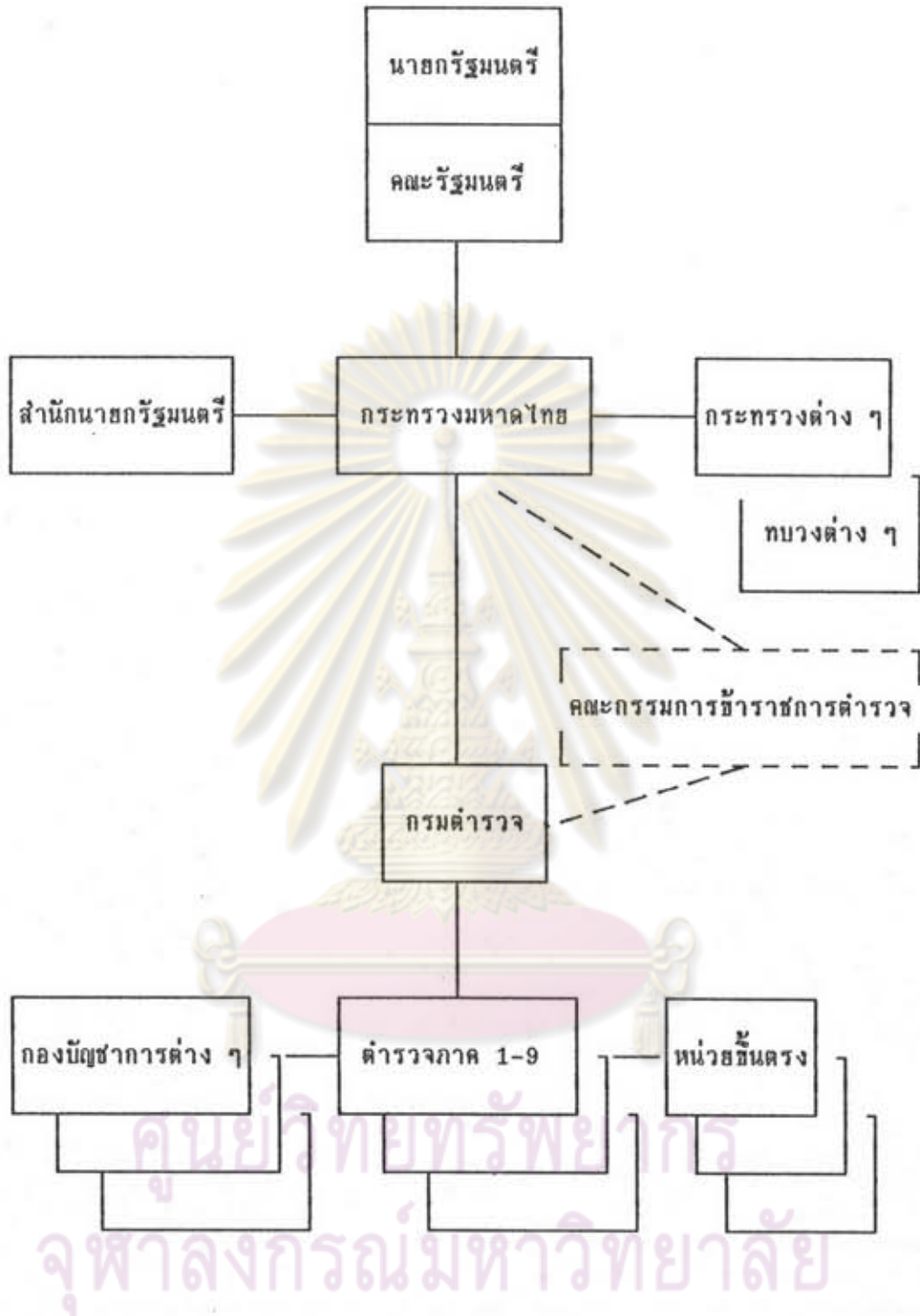
2) การกระจายอำนาจในการบริหารงานบุคคลให้แก่องค์กรตามประเภทข้าราชการ น่าจะก่อให้เกิดความคล่องตัวและความเข้าใจในลักษณะงานและปัญหามากกว่าที่จะรวมอำนาจไว้ในองค์กรเดียว

3) สภาพของงานในส่วนราชการบางหน่วยมีลักษณะเป็นงานเฉพาะเรื่อง และงานบางอย่างเป็นงานสาขาอาชีพโดยเฉพาะ ดังนั้น ปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดมาตรฐานตำแหน่งและประเมินค่างาน รวมทั้งการบริหารและพัฒนาบุคคลจึงควรมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว ยากที่จะใช้เกณฑ์ทั่วไปได้

4) พฤติกรรมการบริหารงานแตกต่างกันไปมากตามลักษณะงานและผู้นำ บางกลุ่มใช้อำนาจบังคับบัญชาสูง เช่น ตำรวจ บางกลุ่มใช้อำนาจความรู้สูง เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย บางกลุ่มมีลักษณะงานและคนใกล้เคียงกันมาก เช่น งานธุรการในราชการส่วนใหญ่ ฯลฯ ซึ่งหากมีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลที่เหมาะสมแล้ว จะช่วยให้เข้าใจและแก้ปัญหาได้ถูกต้องมากกว่า..."

4) เหตุผลและเจตนารมณ์ตามประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

เมื่อปี พ.ศ. 2534 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการทหารทั้งสามเหล่าทัพและตำรวจได้ทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินจากรัฐบาลที่มี พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี และได้มีประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 38 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจ โดยคำขึ้นต้นระบุเหตุผลและเจตนารมณ์ในการแก้ไขไว้ว่า "โดยที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้พิจารณาเห็นว่า กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจมีบทบัญญัติบางเรื่องไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับ ก.ตร. ซึ่งฝ่ายการเมืองอาจจะเข้าแทรกแซงได้ง่าย ดังนั้น เพื่อให้การบริหารราชการตำรวจได้เป็นไปโดยมีอิสระและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติจึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้..." โดยในข้อ 1 ได้แก้ไขมาตรา 13 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับองค์ประกอบของ ก.ตร. เลือใหม่

รูปที่ 1 การจัดการบริหารราชการเฉพาะส่วนราชการกรมตำรวจ

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลและคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.)

บทบาทอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี ในการบริหารงานตำรวจ และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ที่มีความสัมพันธ์ต่อกันนั้นถูกกำหนดไว้โดยกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

บทบาทและอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลในการบริหารงานตำรวจ

นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ตามมาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ^๔ กำหนดให้ นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจหน้าที่ในส่วนของการบริหารงานตำรวจ คือ

1. บังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารทุกตำแหน่งซึ่งสังกัดกรมตำรวจ
2. สั่งให้ข้าราชการซึ่งสังกัดกรมตำรวจไปปฏิบัติราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี
3. แต่งตั้งข้าราชการจากกรมตำรวจ ไปดำรงตำแหน่งของอัครราชทูตวงกรมหนึ่งได้ แต่ถ้าวางตำแหน่งดังกล่าวหรือเทียบเท่าขึ้นไป ต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี
4. วางระเบียบปฏิบัติราชการ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปโดยรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เท่าที่ไม่ขัดแย้งกับกฎหมาย ใช้บังคับได้เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว
5. ดำเนินการอื่น ๆ ในการปฏิบัติตามนโยบาย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและคณะรัฐมนตรี

ตามมาตรา 20 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ^๕

กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสังกัด และ

^๔ "พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534" ราชกิจจานุเบกษา 108 (4 กันยายน 2534).

^๕ เรื่องเดียวกัน.

กำหนดนโยบายของกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และตามมาตรา 32 นัย พ.ร.บ. ฉบับเดียวกันนี้ กำหนดให้ กรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการส่วนใดส่วนหนึ่งของกระทรวง โดยมีอธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบให้เป็นไปตามนโยบายแนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง

ตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521^๑ ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 38 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจ และหน้าที่ในการบริหารงานตำรวจ ดังนี้

1. รัฐมนตรีรักษาการและมีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย
2. รัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) โดยตำแหน่ง และเป็นผู้ประกาศชื่อ ก.ตร. ในราชกิจจานุเบกษา
3. คณะรัฐมนตรีพิจารณาการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ ตำแหน่งผู้บังคับการหรือเทียบผู้บังคับการขึ้นไป ที่ *อธิบดี* พิจารณาคัดเลือกเสนอโดยได้รับความเห็นชอบจาก ก.ตร. เมื่ออนุมัติให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง (ยกเว้นตำแหน่งอธิบดี)
4. คณะรัฐมนตรีพิจารณาการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ ตำแหน่งอธิบดี ที่ *รัฐมนตรี* พิจารณาคัดเลือกเสนอโดยได้รับความเห็นชอบจาก ก.ตร. เมื่ออนุมัติให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง
5. รัฐมนตรีสามารถสั่งให้ข้าราชการตำรวจรักษาการในตำแหน่งชั่วคราวประจำกรม กองหรือส่วนราชการ และสำรองราชการ ได้สำหรับตำแหน่งผู้บัญชาการหรือเทียบผู้บัญชาการขึ้นไป
6. รัฐมนตรีเป็นผู้สั่งเลื่อนขึ้นและอัตราเงินเดือนข้าราชการตำรวจระดับพลตำรวจตรีที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ตร.

^๑ "พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521," ราชกิจจานุเบกษา 95, (22 มิถุนายน 2521)

7. รัฐมนตรีเป็นผู้สั่งเลื่อนชั้นและอัตราเงินเดือนข้าราชการตำรวจระดับพลตำรวจโทขึ้นไปที่ได้รับความเห็นชอบจาก ก.ตร. และคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาอนุมัติ

8. รัฐมนตรีเป็นผู้พิจารณา และสั่งอนุญาต ให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการตั้งแต่ตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าขึ้นไป และมีอำนาจสั่งยับยั้งการให้ลาออกเป็นเวลาไม่เกินสามเดือน

บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.)

อำนาจและหน้าที่ของ ก.ตร. ไม่ได้บัญญัติไว้ในมาตราใดมาตราหนึ่งโดยเฉพาะ แต่บัญญัติไว้กระจ่ายอยู่ในมาตราต่างๆ แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2531 และประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 38 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 อีกทั้งยังมีที่กำหนดเอาไว้ครอบคลุมทุกเรื่อง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ร่วมกับกระทรวงการคลัง กำหนดเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่ประจำอยู่ในต่างประเทศหรือตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ (มาตรา 9)
2. เป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมเกษียณอายุข้าราชการตำรวจ (มาตรา 10)
3. แต่งตั้งข้าราชการตำรวจเป็นเลขานุการ ก.ตร. 1 คน และผู้ช่วยเลขานุการ ก.ตร. 2 คน (มาตรา 13 วรรคท้าย แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศ รสช. ฉบับที่ 38 ข้อ 1)
4. วินิจฉัยชี้ขาดในกรณีที่สงสัยว่ากรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิผู้ใดพ้นจากตำแหน่งกรรมการข้าราชการตำรวจหรือไม่ (มาตรา 16 วรรคท้าย)
5. ออกข้อบังคับว่าด้วยการประชุมและการลงมติของ ก.ตร. และของอนุกรรมการ (มาตรา 17 วรรคท้าย)
6. แต่งตั้งอนุกรรมการให้ทำการใด ๆ แทนได้ (มาตรา 19)
7. กำหนดตำแหน่ง จำนวนตำแหน่ง คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งและชั้นยศสำหรับตำแหน่งของข้าราชการตำรวจ (มาตรา 20 แก้ไขเพิ่มเติมโดย ประกาศ

รศ. ฉบับที่ 38 ข้อ 4.) แต่การเพิ่มจำนวนตำแหน่งตั้งแต่ ผก.หรือเทียบ ผก.ชั้น
ไปต้องได้รับความเห็นชอบจาก ค.ร.ม. เว้นแต่เป็นการตัดโอนตำแหน่งจากส่วนราชการ
หนึ่งไปเพิ่มให้อีกส่วนราชการหนึ่ง

8. ให้ความเห็นชอบในการออกกฎกระทรวง กำหนดตำแหน่งข้าราชการ
ตำรวจที่เรียกชื่ออย่างอื่น และเทียบตำแหน่งข้าราชการตำรวจที่เรียกชื่ออย่างอื่นกับตำแหน่ง
ตามมาตรา 21 วรรคท้าย (มาตรา 21 วรรคสอง)

9. อนุมัติบรรจุผู้ผ่านการคัดเลือกหรือสอบแข่งขันเข้ารับราชการตำรวจ
ชั้นสัญญาบัตร (มาตรา 22 วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศ รศ. ฉบับที่ 38 ข้อ 5)

10. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะบรรจุข้าราชการตำรวจให้ได้รับเงิน
เดือนสูงกว่าชั้นต่ำของชั้นนี้ๆ และกำหนดเงินเดือนสำหรับผู้ได้รับปริญญาและประกาศนียบัตร
วิชาชีพ (มาตรา 22 วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศ รศ. ฉบับที่ 38 ข้อ 5)

11. ให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งให้ข้าราชการตำรวจดำรงตำแหน่งผู้บังคับการ
ขึ้นไปจนถึงอธิบดี (มาตรา 24 วรรคสอง วรรคสี่และวรรคห้า)

12. ตั้งคณะกรรมการคัดเลือก และกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการคัดเลือกของ
คณะกรรมการคัดเลือก (มาตรา 24 วรรคสี่และวรรคห้า)

13. อนุมัติให้บรรจุและแต่งตั้งข้าราชการตำรวจดำรงตำแหน่งโดยมีคุณสมบัติ
เฉพาะสำหรับตำแหน่งต่างไปจากคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ ในกรณีที่มี
เหตุเหมาะสมและความจำเป็น (มาตรา 25 วรรคท้าย) (หรือได้ออกจากราชการไปเกิน
สามปีแล้ว และมีใช้กรณีออกจากงานหรือออกจากราชการเพราะกระทำผิดในกรณีที่ทุจริตต่อ
หน้าที่เข้ารับราชการได้ แต่ต้องเป็นมติโดยเอกฉันท์และกระทำโดยลับ (มาตรา 42)

14. กำหนดอาวุโสสำหรับผู้ที่จะรักษาราชการแทนในกรณีที่ตำแหน่งว่างลง
หรือผู้ดำรงตำแหน่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นครั้งคราว และไม่มีการแต่งตั้งผู้รักษา
การในตำแหน่งตามมาตรา 26 (มาตรา 27)

15. อนุมัติการโอนข้าราชการที่ไม่ใช่ข้าราชการตำรวจ ตาม พ.ร.บ.
ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 และไม่ใช้ข้าราชการการเมือง ข้าราชการวิสามัญ
หรือข้าราชการซึ่งอยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือการโอนพนักงานเทศบาล

ที่ไม่ใช่พนักงานเทศบาลวิสามัญ มาบรรจุเป็นข้าราชการตำรวจ (มาตรา 30)

16. กำหนดตำแหน่ง ชั้นยศ และอัตราเงินเดือน สำหรับบรรจุ แต่งตั้ง ข้าราชการที่โอนมาเป็นข้าราชการตำรวจ ตามข้อ 20 (มาตรา 33)

17. อนุมัติการบรรจุและกำหนดตำแหน่ง ชั้นยศและอัตราเงินเดือน สำหรับ บรรจุแต่งตั้งข้าราชการที่ไม่ใช่ข้าราชการตำรวจหรือพนักงานเทศบาล ซึ่งออกจากราชการ หรือออกจากงานไปแล้วสมัครกลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตำรวจ (มาตรา 33)

18. รับทราบรายงานผลการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ (มาตรา 34)

19. อนุมัติการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจให้ดำรงตำแหน่งที่ต่ำกว่าเดิมเป็น พิเศษเฉพาะราช (มาตรา 35 วรรคสอง)

20. ให้ความเห็นชอบการเลื่อนชั้นและอัตราเงินเดือนข้าราชการตำรวจชั้น รับอัตราเงินเดือน พล.ต.ต. หรือเลื่อนชั้นและอัตราเงินเดือนข้าราชการตำรวจตั้งแต่ พล.ต.ต.ขึ้นไป (มาตรา 37 วรรคสองและวรรคสาม)

21. อนุมัติการเลื่อนชั้นและอัตราเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษเกินสองขั้นเฉพาะราช (มาตรา 37 วรรคท้าย)

22. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเลือก อ.ก.ต.ร.จังหวัดผู้ทรงคุณวุฒิ (มาตรา 39 ทวิ วรรคสอง)

23. พิจารณายกเว้นให้ผู้ที่ขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 41 (7) (8) (9) (10) หรือ (14) หรือผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปตาม มาตรา 41 (11) หรือ (12) ซึ่งเป็นผู้ ที่ได้ออกจากงานหรือออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว และมีใช้กรณีออกจากงานหรือออกจากราชการเพราะกระทำผิดในกรณีทุจริตต่อหน้าที่เข้ารับราชการได้ แต่ต้องเป็นมติโดย เอกฉันท์และกระทำโดยลับ (มาตรา 42)

24. ออกระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการคัดเลือกและการสอบแข่งขันข้าราชการตำรวจ (มาตรา 43)

25. กำหนดระเบียบวันออกจากราชการตาม มาตรา 46 (4) และ (5) (มาตรา 46 วรรคท้าย)

26. ทำหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ในเรื่องเกี่ยวกับวินัย การรักษาวินัย การออกจากราชการ และการอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจ ในระหว่างที่ยังไม่ได้แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยตำรวจ (มาตรา 61 แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศ ราช.ฉบับที่ 38 ข้อ 11) กล่าวคือ

1) รับและพิจารณาเรื่องราວอุทธรณ์ คำสั่งให้ออก ปลดออก ไล่ออก (พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 126)

2) การพิจารณาอุทธรณ์ตาม 1) หากเห็นสมควร มีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติมหรือสอบสวนใหม่ โดยจะสอบสวนเองหรือตั้งกรรมการสอบสวนแทนก็ได้ (พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 127)

27. กำหนดการดำเนินการใด ๆ ที่เคยดำเนินการได้ตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน แต่มิได้บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ว่าจะดำเนินการได้ประการใด (มาตรา 63)

นอกจากนี้ ก.ตร. ได้อาศัยอำนาจตาม มาตรา 19 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ⁷ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยเหลือการดำเนินงานของ ก.ตร. ขึ้น 7 คณะ คือ

- 1) อนุกรรมการ ก.ตร. เกี่ยวกับตำแหน่ง ⁸
- 2) อนุกรรมการ ก.ตร. เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷ มาตรา 19 "ก.ตร. มีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการให้ทำการใด ๆ แทนได้ และให้นำมาตรา 17 มาใช้บังคับแก่การประชุมของอนุกรรมการโดยอนุโลม

⁸ สำนักงาน ก.ตร., "รายงานการประชุม ก.ตร., ครั้งที่ 17/2537,"

19 ตุลาคม 2537.

- 3) อนุกรรมการ ก.ตร. เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย คณะที่ 1
- 4) อนุกรรมการ ก.ตร. เกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัย คณะที่ 2
- 5) อนุกรรมการ ก.ตร. เกี่ยวกับอภุชสรณ์
- 6) อนุกรรมการ ก.ตร. เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการศึกษาข้าราชการตำรวจ^{๑๐}
- 7) อนุกรรมการ ก.ตร. เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคล^{๑๐}

(ขณะนี้ยังไม่ได้นำดำเนินการ)

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการบริหารงานตำรวจนั้น จะเป็นไปทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวคือแบบเป็นทางการนั้นก็คือการปฏิบัติหรือการดำเนินการภายใต้กรอบระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้ สำหรับการดำเนินการของ ก.ตร. นั้นถือได้ว่าเป็นช่องทางหนึ่งของความสัมพันธ์ดังกล่าวซึ่งถือว่าเป็นทางการ ส่วนแบบไม่เป็นทางการนั้นจะดำเนินการนอกเหนือจากแนวทางหรือแบบแผนที่ระเบียบกฎหมายกำหนดเอาไว้ตัวอย่างเช่น การลอบบีการใช้อำนาจอิทธิพลส่วนตัว และจากเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการบริหารงานตำรวจที่มีปัญหาและมักจะเป็นเรื่องที่โด่งดัง และเป็นที่น่าสนใจของข้าราชการตำรวจ นักการเมือง ตลอดจนประชาชนและสื่อมวลชนอย่างมาก ก็คือปัญหาการแต่งตั้งอธิบดีกรมตำรวจและการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจระดับสูง

ศูนย์วิทยุทางพยากรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๑๐} สำนักงาน ก.ตร., "รายงานการประชุม ก.ตร., ครั้งที่ 19/2537,"
16 พฤศจิกายน 2537

^{๑๐} สำนักงาน ก.ตร., "รายงานการประชุม ก.ตร., ครั้งที่ 6/2538."
15 มีนาคม 2538

โครงสร้างและองค์ประกอบ ก.ตร.

1) องค์ประกอบ ก.ตร. เดิม

ตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521 มาตรา 13 กำหนดให้ ก.ตร.ประกอบด้วย ¹¹

<u>ประธาน ก.ตร.</u>	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
<u>รองประธาน ก.ตร.</u>	อธิบดีกรมตำรวจ
<u>ก.ตร. โดยตำแหน่ง</u>	- เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน - รองอธิบดีกรมตำรวจ - ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

¹¹ มาตรา 13 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521 ให้มีคณะกรรมการข้าราชการตำรวจคณะหนึ่งเรียกโดยย่อว่า ก.ตร. ประกอบด้วย

1. รัฐมนตรีเป็นประธาน อธิบดีเป็นรองประธาน เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน รองอธิบดี และผู้บังคับบัญชาตำรวจตระเวนชายแดน เป็นกรรมการข้าราชการตำรวจโดยตำแหน่ง และ

2. กรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิแปดคน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจาก

ก) ข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้บัญชาการหรือเทียบผู้บัญชาการขึ้นไป และมีได้เป็นกรรมการข้าราชการตำรวจโดยตำแหน่งอยู่แล้วสี่คนโดยในจำนวนนี้ให้มีผู้บัญชาการตำรวจภูธรรวมอยู่ด้วยอย่างน้อยหนึ่งคน

ข) ผู้ซึ่งได้รับบำเหน็จบำนาญและเคยรับราชการเป็นข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับการหรือเทียบผู้บังคับการขึ้นไปมาแล้วสี่คน

ให้ ก.ตร. แต่งตั้งข้าราชการตำรวจคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ก.ตร.

ก.ตร.ผู้ทรงคุณวุฒิ

รัฐมนตรีแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี
จำนวน 8 คน โดยแต่งตั้งจาก :

- ผู้บัญชาการหรือเทียบผู้บัญชาการขึ้นไปและมีได้
เป็น ก.ตร. โดยตำแหน่งจำนวน 4 คน โดย
จำนวนดังกล่าวให้มีผู้บัญชาการตำรวจภูธร
อย่างน้อย 1 คน
- ผู้ซึ่งได้รับบำเหน็จบำนาญและเคยรับราชการ
เป็นข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับการ
หรือเทียบผู้บังคับการขึ้นไป จำนวน 4 คน

สาเหตุ

สำหรับสาเหตุของปัญหาในช่วงนี้ น่าจะเกิดจากโครงสร้างหรือองค์ประกอบของ
ก.ตร. ที่ไม่เหมาะสม กล่าวคือ ก.ตร. โดยตำแหน่งนั้น จะมีรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ
เป็นฝ่ายการเมือง อธิบดีและรองอธิบดีนั้นก็ เป็นข้าราชการประจำที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของ
รัฐมนตรี ดังนั้นจึงมักจะมีพฤติกรรมตอบสนองต่อผู้บังคับบัญชาแบบเจ้าขุนมูลนาย หรือแบบระบบ
ศักดินา ซึ่งเป็นความเชื่อและยอมรับกันว่าเป็นผู้น้อยต้องทำตัวให้ผู้ใหญ่รัก ต้องเอาอกเอาใจ
นาย จึงจะมีความเจริญรุ่งเรือง ส่วน ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คน เป็นข้าราชการ
ประจำจำนวน 4 คน และข้าราชการตำรวจซึ่งได้รับบำเหน็จบำนาญอีกจำนวน 4 คนนั้น ก็มี
พฤติกรรมไม่ต่างไปจาก ก.ตร. โดยตำแหน่ง ทั้งนี้ก็เพราะว่ารัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้ง
จึงย่อมมีความเกรงอกเกรงใจ หรือต้องสนองบุญคุณตอบแทน ซึ่งหากไม่กระทำตามแล้วก็จะ
มีปัญหาว่าเป็นการทรยศหักหลัง หรือเมื่อครบกำหนดวาระแล้วในคราวต่อไปจะไม่ได้รับการ
แต่งตั้งกลับเข้ามาอีกก็เป็นได้ การปฏิบัติหน้าที่ของ ก.ตร. ในช่วงดังกล่าวมีความผูกพันต่อ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงขาดความอิสระในการตัดสินใจ ขาดความกล้าหาญที่
จะเป็นปากเป็นเสียง ทักท้วง คะลนในความไม่ชอบมาพากลของการประชุม ก.ตร. ที่ไม่
เป็นธรรมดังที่จะได้ศึกษาต่อไป

2) องค์ประกอบ ก.ตร. ปัจจุบัน

ตามประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 38 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 ข้อ 1¹² กำหนดให้ ก.ตร. ประกอบด้วย

ประธาน ก.ตร. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

รองประธาน ก.ตร. อธิบดีกรมตำรวจ

ก.ตร. โดยตำแหน่ง - เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- รองอธิบดีกรมตำรวจ

ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยมาจาก :

- ผู้ซึ่งเคยรับราชการตำรวจในตำแหน่งตั้งแต่รองผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าขึ้นไปและมาจาก

¹² ประกาศ รสช. ฉบับที่ 38 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 ข้อ 1 กำหนดให้ยกเลิกความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 13 ให้มีคณะกรรมการข้าราชการตำรวจคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า ก.ตร. ประกอบด้วย

(1) รัฐมนตรีเป็นประธาน อธิบดีเป็นรองประธาน เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และรองอธิบดี เป็นกรรมการข้าราชการตำรวจโดยตำแหน่ง

(2) กรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิเก้าคน ดังนี้

(ก) ผู้ซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการตำรวจในตำแหน่งตั้งแต่รองผู้บัญชาการหรือตำแหน่งที่เทียบเท่าขึ้นไปมาแล้ว และมีได้เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกสภากรรมการพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง จำนวนหกคน ซึ่งมาจากการเลือกของข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่ผู้กำกับการหรือเทียบผู้กำกับการขึ้นไป

(ข) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสามคนซึ่งได้รับเลือกโดยกรรมการข้าราชการตำรวจตาม (1) และ (2)(ก)

การเลือกของข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่
ผู้กำกับการหรือเทียบผู้กำกับการขึ้นไป จำนวน
6 คน

- ผู้ซึ่งได้รับเลือกจาก ก.ตร. โดยตำแหน่งและ
ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับเลือกจากข้าราชการ
ตำรวจ จำนวน 3 คน

(ปัจจุบัน ก.ตร. ประกอบด้วยคณะกรรมการจำนวน 17 คน)

สาเหตุ

จากการเปลี่ยนแปลงแก้ไของค์ประกอบของ ก.ตร. โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์
ประกอบและที่มาของ ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงหลักการและวิธีการจากเดิมที่

¹² -ต่อ-

ให้ ก.ตร. แต่งตั้งข้าราชการตำรวจเป็นเลขานุการ ก.ตร. หนึ่งคน และ
ผู้ช่วยเลขานุการ ก.ตร. สองคน"

ข้อ 2 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 13 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521

"มาตรา 13 ทวิ การเลือกกรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิตาม
มาตรา 13(2)(ก) ให้กรรมการข้าราชการตำรวจโดยตำแหน่งตามมาตรา 13(1) คัด
เลือกบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา 13(2)(ก) จำนวนสิบแปดคน แล้วส่งให้ข้าราชการ
ตำรวจซึ่งมีสิทธิเลือกภายในสิบวันนับแต่วันที่คัดเลือกเสร็จ

การคัดเลือกบุคคลตามวรรคหนึ่งให้กระทำก่อนวันเลือกตั้งเป็นเวลาไม่น้อย
กว่าสิบสี่วันและไม่เกินสี่สิบเอ็ดวัน โดยให้กระทำเป็นการลับ

หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการเลือกกรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรง
คุณวุฒิตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่ ก.ตร. กำหนด

กำหนดให้รัฐมนตรีเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เป็นการให้ข้าราชการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้กำกับการหรือเทียบผู้กำกับการขึ้นไปเป็นผู้เลือกตั้ง จำนวน 6 คน และให้ ก.ตร. โดยตำแหน่งและ ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากการเลือกตั้งเป็นผู้เลือก ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิอีกจำนวน 3 คน รวม ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 9 คน ซึ่งเป็นเสียงข้างมากใน ก.ตร. โดยตัดทอนอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และผู้มีบทบาทมากที่สุดได้กลายมาเป็นอธิบดีกรมตำรวจ เนื่องจากข้อกำหนด ก.ตร. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเลือก ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิ กำหนดให้อธิบดีเป็นผู้เลือกสรรตัวบุคคลจำนวน 54 คน เสนอให้ ก.ตร. โดยตำแหน่งคัดเลือกเหลือ 18 คน แล้วจึงส่งรายชื่อให้ข้าราชการดำรงผู้มีสิทธิได้ลงคะแนนเลือกตั้งกัน จากเหตุดังกล่าวนี้เองความผูกพันระหว่าง ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิกับอธิบดีกรมตำรวจจึงมีมากขึ้น จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของ ก.ตร. ดังที่จะกล่าวต่อไป

สภาพปัญหาช่วงปี พ.ศ. 2521-2534 (องค์ประกอบ ก.ตร. เดิม)

1. การเปลี่ยนแปลงมติ ก.ตร. ในอดีต ¹³

ในอดีตที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงมติ ก.ตร. เกี่ยวกับการคัดเลือกแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งระดับต่างๆ ของกรมตำรวจมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง กล่าวคือ

ครั้งที่ 1

เปลี่ยนแปลงมติการประชุม ก.ตร. ที่ประชุมผ่านไปแล้ว¹⁴ โดยเปลี่ยนแปลงการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ 2 ระดับ คือ

ศูนย์วิทยุตำรวจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹³ พล.ต.ศ.ดร.ไพฑูริย์, "บทบาทของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ต่อการบริหารงานบุคคล", (สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 7-9.

¹⁴ สำนักงาน ก.ตร., "รายงานการประชุม ก.ตร., ครั้งที่ 13/2525,"

19 สิงหาคม 2525.

(ก) ระดับผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจเปลี่ยนจาก พล.ต.ท. วลีษฐ เคชกุญชร เป็น พล.ต.ท. จำรัส จันทรวงจร

(ข) ระดับผู้บัญชาการเปลี่ยนจาก พล.ต.ต. อารีย์ กระจับบุตร เป็น พล.ต.ต. เกา สารสิน

ครั้งที่ 2

เปลี่ยนแปลงมติการประชุม ก.ตร. ที่ประชุมผ่านไปแล้ว¹⁵ โดยเปลี่ยนแปลงการแต่งตั้ง พล.ต.ต. มนัส คุรุทไธยันต์ จากผู้บังคับการกองปราบปราม ไปดำรงตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจพระนครบาลเหนือ และ พ.ต.อ. บุญชู วังพานนท์ จากผู้บังคับการตำรวจพระนครบาลเหนือ ไปดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกองปราบปราม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงมติของ ก.ตร. ครั้งนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงหลังจากที่ ค.ร.ม. ได้อนุมัติการแต่งตั้งไปแล้ว เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงมติของ ก.ตร. ครั้งหลังสุดซึ่งได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากดังกล่าว

ครั้งที่ 3

เปลี่ยนแปลงมติการประชุม ก.ตร. ที่ประชุมผ่านไปแล้ว¹⁶ โดยการเปลี่ยนแปลงมติ ก.ตร. ครั้งนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจทั้งในระดับผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ, ผู้บัญชาการ, รองผู้บัญชาการ, ผู้ช่วยผู้บัญชาการ และระดับผู้บังคับการประกอบด้วย

(ก) ระดับผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจเปลี่ยนจาก พล.ต.ท. นิยม กาญจนวัฒน์ เป็น พล.ต.ท. โอภาส รัตนสิน

(ข) ระดับผู้บัญชาการ เปลี่ยน พล.ต.ต. บุญชู วังพานนท์ จากผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง เป็นผู้บัญชาการประจำกรมตำรวจ (ประสานงานสภาความ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁵ สำนักงาน ก.ตร., "รายงานการประชุม ก.ตร., ครั้งที่ 13/2526," 3 ตุลาคม 2526.

¹⁶ สำนักงาน ก.ตร., "รายงานการประชุม ก.ตร. วิสามัญ, ครั้งที่ 1/2530," 22 กรกฎาคม 2530

มันคงแห่งชาติ) และ พล.ต.ต.วิชัย วิชัยชนวัฒน์ จากผู้บัญชาการตำรวจภูธร 2 กลับไปเป็น รองผู้บัญชาการตำรวจภูธร 3 ตามเดิม

(ค) ระดับรองผู้บัญชาการ, ผู้ช่วยผู้บัญชาการเปลี่ยน พล.ต.ต.ประชา พรหมนอก จากรองผู้บัญชาการตำรวจภูธร 3 เป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจภูธร 2 ตามเดิม เปลี่ยน พล.ต.ต.สมพร วงศ์เครือมัน ผู้บังคับการกองทะเบียน ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้ช่วย ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง และ พล.ต.ต.พงษ์ชัย ตันติวัฒนา จากผู้ช่วยผู้บัญชาการ ตำรวจภูธร 2 กลับไปเป็น ผู้บังคับการตำรวจภูธร 6 ตามเดิม

(ง) ระดับ ผู้บังคับการ มีการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติม ดังนี้

- เปลี่ยน พล.ต.อ.สรสิทธิ์ สุธีศรี จากตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจภูธร 6 เป็น ดำรงตำแหน่ง ผู้บังคับการตำรวจภูธร 4
 - เปลี่ยน พล.ต.อ.วันชัย นาควัชระ จาก ผู้บังคับการตำรวจภูธร 4 กลับไปดำรงตำแหน่ง รองผู้บังคับการตำรวจภูธร 5 ตามเดิม
 - เปลี่ยน พล.ต.อ.สมเกียรติ พ่วงทรัพย์ จากผู้บังคับการตำรวจนครบาล พระนครเหนือ กลับไปดำรงตำแหน่ง รองผู้บังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือตามเดิม โดยแต่งตั้งให้ พล.ต.อ.ประสงค์ วาสิกานนท์ ดำรงตำแหน่ง ผู้บังคับการตำรวจนครบาล พระนครเหนือ แทน
 - เพิ่มเติมแต่งตั้ง พล.ต.ต.รุ่งโรจน์ ชุมกกุล เลขานุการกรมตำรวจ เป็น ผู้บังคับการกองปราบปราม
 - เพิ่มเติมแต่งตั้ง พล.ต.อ.ณรงค์วิชัย ไททอง รองผู้บังคับการตำรวจภูธร 12 เป็น เลขานุการกรมตำรวจ
 - เพิ่มเติมแต่งตั้ง พล.ต.อ. ม.ร.ว.พงศ์สุระ เทวกุล รองผู้บังคับการ กองปราบปราม เป็นผู้บังคับการกองทะเบียน
- การเปลี่ยนแปลงมติ ก.ตร. ดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้ง 3 ครั้งดังกล่าวข้างต้นนี้ ปรากฏว่าได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนบ้างตามสมควร แต่ไม่มากมายและกว้างขวาง เช่นครั้งหลังสุดเมื่อ 27 กันยายน 2533 ที่ผ่านมา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลของสภาพแวดล้อมทางด้านการเมือง ตลอดจนลักษณะของการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย

ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และรวมถึงการพัฒนาและวิวัฒนาการทางการเสนอข่าวสาร และแนวความคิดของสื่อมวลชนโดยทั่วไปด้วย

2. การวิพากษ์วิจารณ์บทบาทของ ก.ตร. ในช่วงองค์ประกอบ ก.ตร. เดิม

กระแสการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของ ก.ตร. ที่เกิดขึ้นอย่างหนัก และสืบเนื่องติดต่อกันมา สาเหตุสำคัญเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงมติของ ก.ตร.¹⁷ โดยได้มีมติเปลี่ยนแปลงแก้ไขมติเดิมเกี่ยวกับการคัดเลือกแต่งตั้งข้าราชการตำรวจ ระดับผู้บังคับการขึ้นไป จำนวน 88 นาย ซึ่งมติของ ก.ตร. ดังกล่าว ได้ผ่านการอนุมัติของคณะรัฐมนตรีไปแล้ว เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2533 โดยในการเปลี่ยนแปลงมติของ ก.ตร. ครั้งนี้มีการถอนชื่อข้าราชการตำรวจออกจากมติเดิมจำนวน 2 นาย เปลี่ยนแปลงตำแหน่งใหม่ 4 นาย และคัดเลือกแต่งตั้งใหม่ จำนวน 13 นาย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการแต่งตั้งให้ข้าราชการตำรวจไปทำหน้าที่ในหน่วยงาน "สำนักงานปราบปรามยาเสพติดให้โทษ กรมตำรวจ" ซึ่งจัดตั้งขึ้นใหม่ และมีฐานะเทียบระดับกองบัญชาการ มีตำแหน่ง ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้ช่วยผู้บัญชาการ และผู้บังคับการ เพิ่มขึ้นอีก รวม 7 ตำแหน่ง

ผลจากการเปลี่ยนแปลงมติของ ก.ตร. ครั้งนั้น ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของ ก.ตร. อย่างหนัก จากทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากข้าราชการประจำทั้งมวลและจากสื่อมวลชนทุกแขนง ทั้งหนังสือพิมพ์รายการวิฤกษ์ และโทรทัศน์ทุกช่อง ได้พร้อมใจกันพาดหัวข่าวและเสนอข่าวไปในลักษณะเดียวกันอย่างต่อเนื่องว่า "การเมืองได้เข้ามาบีบบังคับและแทรกแซงการทำงานของ ก.ตร. และการบริหารงานของกรมตำรวจ" อย่างสิ้นเชิง จนมติ ก.ตร. ที่ออกมาในครั้งหลังสุดนี้ได้กลายเป็น "มติอัปยศ" บ้าง และเป็น "โจ๊ก" บ้างหรือ "คณบดีมา" บ้าง และบางรายได้มีการแสดงความคิดเห็นเสนอแนะให้ ก.ตร. ทั้งคณะลาออกบ้าง ให้อธิบดีกรมตำรวจลาออกบ้าง และต่อมาเมื่อ ค.ร.ม. ได้มีมติเห็นชอบตามมติของ ก.ตร. ครั้งนี้ ก็ได้มีการแสดงความคิดเห็นผ่านทางสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ถึงกับแนะนำให้รัฐบาลรับผิดชอบและลาออกเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย

¹⁷ สำนักงาน ก.ตร., "รายงานการประชุม ก.ตร. วิสามัญ, ครั้งที่ 2/2533,"

จากกรณีข้างต้นส่งผลให้เห็นถึงอิทธิพลทางการเมืองที่เข้ามาแทรกแซงในการบริหารงานของกรมตำรวจ เมื่อผู้มีอำนาจทางการเมืองใช้อำนาจในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการประจำอย่างข้าราชการตำรวจ เพื่อใช้เป็นฐานรองรับอำนาจทางการเมืองของพรรคพวกตนการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจที่ปราศจากความยุติธรรมจึงเกิดขึ้น จนมติ ก.ตร. ครั้งนี้ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนไปต่าง ๆ นานาว่าเป็น "มติอัปยศ" บ้าง "ก.ตร. คราซาง" บ้าง จากนั้นอีกไม่นาน พล.ต.อ. แสง ชีระสวัสดิ์ ก็ได้ออกมาให้สัมภาษณ์แก้ไขปัญหามติอัปยศของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ¹⁸ ก.ตร. ต้นธารอยู่ที่โครงสร้างไม่ใช่อยู่ที่ตัวบุคคลไม่ใช่ ก.ตร. โทนอ่อนผ่อนตามอำนาจอย่างไม่คำนึงถึงองค์กร หรือเป็นเพียง "คราซาง" อย่างที่เสียงวิพากษ์วิจารณ์

พล.ต.อ. แสง พยายามอธิบายให้เห็นว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ยังพิกลพิการ เปิดโอกาสให้อำนาจการเมืองเข้ามาแทรกแซงคงจะเห็นได้จาก ประการแรก ประธาน ก.ตร. คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นนักการเมือง ประการต่อมา กรรมการจำนวน 8 คนจาก 14 คนใน ก.ตร. นั้น มาจากการแต่งตั้งของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงย่อมเต็มไปด้วยความเกรงอกเกรงใจ ไม่กล้าปริปากบ่น และประการหลัง การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจระดับสูงตั้งแต่ผู้กำกับการ-อธิบดีรวม 9 ชั้น พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจล้วนแต่ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้เสนอแต่งตั้งโยกย้ายถึง 6 ชั้น อธิบดีมีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งได้เพียง 3 ชั้นล่างสุด

การเมืองแทรกแซงการบริหารงานบุคคลของกรมตำรวจจึงเป็นสถานการณ์อันหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งมีอีกข้อหนึ่งซึ่ง พล.ต.อ. แสงฯ ชี้ว่า พ.ร.บ. ตำรวจฉบับนี้ไม่มีบทบัญญัติว่าจะให้ดำเนินการอย่างไร ในกรณีที่ ก.ตร. มีมติแต่งตั้งโยกย้ายนายตำรวจไปแล้ว และ

¹⁸ "ปฏิบัติการทางอำนาจของ แสง ชีระสวัสดิ์ ถอยหลังลงคลอง," มติชน

ผ่านความเห็นชอบจาก ครม. เป็นที่เรียบร้อย เพราะกฎหมายฉบับนี้แตกต่างไปจากกฎหมาย
ระเบียบข้าราชการตุลาการที่บัญญัติชัดเจนให้คณะกรรมการข้าราชการตุลาการ (ก.ต.) มี
เอกภาพมีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นตัวของตัวเอง หาก ก.ต. มีมติออกไปแล้วจะใครที่มีอำนาจ
หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมาขวางทางไม่ได้

ในขณะที่เกิดความขัดแย้งกรณีการแต่งตั้งโยกย้ายในกองปราบปราม ผู้บริหาร
ระดับสูงของกรมตำรวจ และ พล.ต.อ. แสงแก้ว ก็ปัญหาด้วยการใช้เวลาความขัดแย้งอย่างรุนแรง
ในกองปราบฯ ถูกปล่อยทิ้งเอาไว้จนกระทั่งถึงจุดประทัด

วันที่ 8 มกราคม 2534 เกิดเหตุระเบิดห้องทำงาน พล.ต.ต. เสรี
เดมียเวส ผู้บังคับการกองปราบปรามนับเป็นอุบัติเหตุร้ายแรงอีกครั้งที่สะท้อน
ถึงสภาพความเหลวแหลกทางด้านวินัย

มาเพื่อที่ไม่มีเครื่องแบบยังสามารถปราบปรามได้แต่หากวันใดผู้รักษากฎหมาย
ตั้งตนเป็นเจ้าพ่อมาเพื่อล้มล้างคนสี่เดีวกัน บ้านเมืองย่อมมีแต่ถึงกาลวิบัติ จึงเป็นข้ออ้างเรื่อง
สำคัญของทางฝ่ายผู้มีอำนาจทางการเมืองที่จะโยกย้าย "อธิบดีแสง" ไปสำรวจราชการ
ซึ่ง พล.อ.ชาติชาย นายกรัฐมนตรีเพียงแต่ให้คำตอบสั้นๆ ว่า¹⁰ "เปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดีกว่า"

อิทธิพลทางการเมืองในยุค พล.ต.อ. แสง ชีระสวัสดิ์ ยิ่งเด่นชัดขึ้นจากคำ
ให้สัมภาษณ์ของ "อธิบดีแสง" เอง ในกรณีที่ท่านถูกย้ายไปสำรวจราชการว่าเสียความรู้สึก
มาก เพราะถือว่าก่อนหน้านี้ได้เคยเข้าไปสอบถาม พล.อ.ชาติชายแล้ว แต่ได้รับคำยืนยันว่า
"ผมไม่ปลดคุณหรอก" ทำให้ พล.ต.อ. แสง ถึงกับเปรยกับคนใกล้ชิดว่า "ผมไม่ใช่พนักงานเมือง
กลิ้งกลอกไม่เป็น การย้ายผมไปสำรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีเท่ากับว่าผมมีความผิดทั้ง
ที่ไม่มีความผิดอะไร"

ร.ต.อ. ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รองอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ในฐานะเลขานุการสมาคมโรงเรียนนายร้อยตำรวจกล่าวว่า กรณีย้าย พล.ต.อ. แสง ทำให้
เห็นว่าเป็นบุคคลที่ไม่พึงปรารถนาเพราะย้ายข้ามหน่วยงาน และเป็นการย้ายนอกฤดูกาล
นายกรัฐมนตรีควรชี้ประเด็นให้ชัดเจน ว่าบกพร่องหรือผิดอย่างไร เพราะการย้ายดังกล่าวขัด

¹⁰ เรื่องเดียวกัน.

กับหลักการบริหารราชการภายใต้ระบบคุณธรรม การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูง แต่ละครั้ง จึงไม่ควรทำตามอำเภอใจ ส่วนตำรวจควรทบทวนบทบาทของตนเองให้เป็นข้าราชการที่ บริการรับใช้ประชาชน ไม่ใช่มีไว้แต่ไปเกาะนักการเมือง ซึ่งจะช่วยให้ถูกแทรกแซงได้ง่าย²⁰

สภาพปัญหาช่วงปี พ.ศ. 2534-2537 (องค์ประกอบ ก.ตร.ปัจจุบัน)

ปัญหาของ ก.ตร. ในช่วงนี้ เกิดขึ้นหลังจากที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 โดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 38 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 สืบเนื่องมาจากเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2536 พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สั่งให้ พล.ต.อ.สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ อธิบดีกรมตำรวจ ไปช่วยปฏิบัติหน้าที่ราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ออกมานั้นเป็นการกระทำโดยเร่งรีบไม่ได้ลงวันที่ ไม่ได้อ้างข้อกฎหมาย และในขณะที่เดียวกันได้มีคำสั่งให้ พล.ต.อ.พงษ์อำมาตย์ อมาตยกุล รอง อ.ตร. รักษาราชการแทน อ.ตร. ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการของกฎหมาย ปรากฏว่าข้าราชการ ตำรวจจำนวนหนึ่งได้ร่วมกันออกมาคัดค้านโดยร่วมกันชุมนุมให้กำลังใจ พล.ต.อ.สวัสดิ์ ฯ โดยพยายามให้มีการเคลื่อนไหวทั่วประเทศ ต่อมาเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2536 พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่งให้ พล.ต.อ.สวัสดิ์ ฯ ออกจากราชการไว้ก่อน โดยให้เหตุผลว่าต้องหาคดีอาญา ด้วยคุณนายพิรพล หล้าวงษา ทนาย ความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจกองปราบปรามให้ดำเนินคดีในข้อหา "หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ" โดย พล.ต.อ.สวัสดิ์ ฯ ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 110 ตอนที่ 119 ลงวันที่ 26 สิงหาคม 2536 ในการสั่งห้ามหนังสือพิมพ์ต่างประเทศชื่อ "เดอะ ฮอนโนบลู แอดเวอร์ไทเซอร์"²¹ ไม่ให้เข้ามาจำหน่ายหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร เนื่องจากมี

²⁰ มติชน, (25 มกราคม 2534).

²¹ "เบื้องหลังแผนรื้อชาติสืบ มท.1 ฮ้าย อ.ตร.," อาทิตย์ข่าวพิเศษ,

ข้อความจบบ้างต่อสถาบันชั้นสูง แต่ที่เกิ่ดปัญหาขึ้นเนื่องจากว่าในประกาศห้ามนำเข้านั้นได้ มีการนำเอาข้อความจากหนังสือเดอะ ฮอนโนบลูๆ มากล่าวอ้างเอาไว้ด้วย และคำกล่าวอ้างนั้นก็เลยเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องตีพิมพ์บันทึกไว้ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา อันเป็นหนังสือที่ต้องเผยแพร่เสมือนหนึ่งคำประกาศ ซึ่งในทางคดีกองปราบปรามได้ "สิ่งไม่พ้อง" และอธิบดีกรมตำรวจได้ป็นชั้นไปไหว้แทบพระบาทของพระบรมรูปอนุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 และต่อมาสำนักงานอัยการสูงสุดได้สิ่งไม่พ้องเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน ในขณะที่ชวกันสำนักราชเลขาธิการ โดย หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์ ทำหนังสือด่วนแจ้งพระราชประสงค์มีพระมหากษัตริย์คุณพระราชทานอภัยโทษให้กับ พล.ต.อ. สวัสดิ์ฯ ต่อความพลาดพลั้งดังกล่าว ²²

การพระราชทานอภัยโทษ ทำให้การอ้างเงื่อนไขเรื่องคดีหมิ่นฯลดกระแสบูลงทันที มท.1 หันมาแก้เกมใหม่ด้วยการแถลงถึงเงื่อนไขหรือข้ออ้างอื่นแทนที่ เช่นกัน นั่นก็คือหยิบเรื่อง "การไม่สนองนโยบายนรัฐบาล" หรือ "กระทรวงมหาดไทย" ออกมาอ้างในเวลาต่อมา แต่คำแถลงอ้างไปถึงเรื่องบ่อน ช่องโศภณเป็นสำคัญ ในขณะที่โฆษกกระทรวงมหาดไทยกลับล่าไม้ทันยังหยิบยกเอาเรื่องคดีหมิ่นฯมาเป็นเหตุผลจนได้ ส่วนทางกันกับ มท.1 แล้ว พล.อ. ชวลิตฯ ก็หันมาเน้นเนื้อหาในเรื่องคดีเพชรช้อ หีบเอาทำที่ของ "ชาวต่างชาดิ" ซึ่งน่าจะหมายถึง โมฮัมหมัด ซอิด โคจา อุปทูตซาอุดีอาระเบีย ที่แถลงจวกระบบตำรวจและข้าราชการไทยกลางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 เป็นเหตุให้ มท.1 สลดใจเป็นอันมาก และเป็นส่วนหนึ่งของการ "เปลี่ยนตัวผู้รับผิดชอบกรมตำรวจ"

การกระทำดังกล่าวของ พล.อ. ชวลิต ชงใจยุทธ รัฐมนตรีมหาดไทย จึงเป็นที่โจษขานของประชาชนและสื่อมวลชนโดยทั่วไปซึ่งไม่เห็นด้วย อันถือว่าเป็นการใช้อำนาจอิทธิพลข่มเหงรังแกข้าราชการประจำ ตำรวจกว่า 3,000 คนชุมนุมกันที่ปทุมวัน นอกจากนั้นตำรวจในภาคอีสาน ภาคใต้และภาคเหนือประกาศเรียกร้องให้ "เอา อ.ตร. สวัสดิ์กลับคืน" โดยเฉพาะ พล.ต.ท. สุพาสน์ จีระพันธ์ หนึ่งใน ก.ตร. ออกโรงแถลงข่าวกล่าวโทษ

²² "ผ่าทางตัน สยบมือบตำรวจ," อาทิตย์ข่าวพิเศษ, (29 ตุลาคม - 4 พฤศจิกายน 2536) : 3-4.

มท.1 ในทางอาญาอันเลขที่เดี่ยว และ พล.อ.ชวลิตฯ ได้แต่งตั้งให้ พล.ต.อ.ประทีน สันติประภพ รักษาการแทนอธิบดีกรมตำรวจ ทำให้การเคลื่อนไหวของข้าราชการตำรวจโดยทั่วไปลดน้อยลง จากเหตุดังกล่าวได้ลุกลามเข้าสู่การหยิบเป็นยุติคืออภิปรายไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรีมหาดไทยโดยพรรคฝ่ายค้านในที่สุดในวันที่ 10-11 พฤศจิกายน 2536

ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ²³ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนั้นพอจะสรุปประเด็นที่ ส.ส. พรรคฝ่ายค้านได้หยิบยกเป็นยุติคืออภิปรายสาเหตุมาจากการปลด พล.ต.อ.สวัสดิ์ฯ ดังนี้

1) พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ และบุคคลที่ใกล้ชิดได้ใช้อิทธิพลในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการตำรวจที่เป็นพรรคพวกของตน ดังเช่น กรณีคุณหญิงพันธุ์เครือ ยงใจยุทธ มีจดหมายถึงอธิบดีกรมตำรวจเพื่อขอสนับสนุนแต่งตั้งข้าราชการตำรวจให้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นในสังกัดกองตรวจคนเข้าเมือง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปต่างประเทศ, กรณีที่ พล.ต.ศรัทธ มนตรีวัตร โทรมศัพท์คุยกับ พล.ต.ท.ท่านหนึ่งในการจัดทำบัญชีแต่งตั้งข้าราชการตำรวจส่งให้แล้ว ซึ่งกรณีนี้ฝ่ายค้านมีหลักฐานการบันทึกเทปการสนทนากันทางโทรศัพท์, การขอสนับสนุนการบรรจุ ส.ท.จำนงค์ แก่นนาคำ ผู้มีคุณนิติศาสตร์บัณฑิต เป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร, กรณีที่ พล.ต.ศรัทธฯ ได้เข้าไปร่วมฟังการประชุมคณะกรรมการข้าราชการตำรวจในการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจระดับนายพลตำรวจ, กรณีที่มีหนังสือสนับสนุนขอรับการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจอีกหลายราย เหล่านี้เป็นต้น

ในกรณีใช้อำนาจอิทธิพลในฐานะที่ผู้วิจัยรับราชการตำรวจในสังกัดกองทะเบียนพลในขณะนั้น เชื่อว่ามีการใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองแทรกแซงในการแต่งตั้ง

²³ สภาผู้แทนราษฎร, "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 18 ปีที่ 2, ครั้งที่ 16," (10-11 พฤศจิกายน 2536).

ข้าราชการตำรวจ โดยมีทั้งขอสนับสนุนทางโทรศัพท์ ทางนามบัตร การทำหนังสือขอสนับสนุน โดยผ่านทางเลขานุการรัฐมนตรีบ้าง ที่ปรึกษารัฐมนตรีบ้าง หรือกระทั่งคนใกล้ชิดของ ท่านรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยบ้าง และในการฝากเด็กหรือแต่งตั้งข้าราชการตำรวจนี้ ท่านนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ก็ยังให้สัมภาษณ์ว่าการฝากเด็กเป็นเรื่องธรรมดา

2) มีการเสนอขอให้มีการแต่งตั้ง 2 พล.ต.ต.ที่รับราชการอยู่ภาคใต้ ซึ่งสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนปราบปรามคนร้ายที่ก่อวินาศกรรมที่มีความเกี่ยวพันถึงญาติของรัฐมนตรีท่านหนึ่ง แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับการสนับสนุน

3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีพฤติการณ์ในการขอสนับสนุนให้มีการช่วยเหลือผู้กระทำผิดคดีอาญา คือขอให้พนักงานสอบสวนสิ่งไม่พ้องในคดีปิ่นหัน ซึ่งเป็นข่าวคราวที่ดังมากในขณะนั้น และส่งผลเสียหายต่อเศรษฐกิจของชาติอย่างมหาศาล ซึ่งในกรณีนี้เป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่ทำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะต้องทำให้ พล.ต.อ. สวัสดิ์ฯ ขึ้นจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ และกรณีดังกล่าวนี้เป็นที่โจษขานของข้าราชการตำรวจภายในกองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีทางเศรษฐกิจ

4) กรณีที่ พล.ต.อ. สวัสดิ์ฯ ไม่สนองตอบในการเปิดประมูลการจัดซื้อเครื่องบินของกรมตำรวจ โดยมีบริษัทที่สามารถยื่นซองประมูลจำนวน 2 บริษัท คือ บริษัทจากประเทศสเปน และบริษัทจากประเทศอินโดนีเซีย ผลปรากฏว่าบริษัทจากประเทศสเปนเป็นผู้ประมูลได้ ซึ่งเสนอราคาถูกกว่า เครื่องบินมีคุณภาพดีกว่า ซึ่งมีการตรวจสอบอย่างรอบคอบ และมีคุณลักษณะถูกต้องตามที่กรมตำรวจกำหนดไว้ แต่ปรากฏว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริษัทจากประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนใกล้ชิดของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งแม้ในการประมูลได้พยายามทุกวิถีทางโดยการให้คนใกล้ชิดขอสนับสนุนไปทางกรมตำรวจบ้าง หรือร้องเรียนให้มีการตรวจสอบการประมูลบ้าง กรณีดังกล่าวนี้ก็เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์จำนวนมากมาเช่นกัน

5) มีกรณีที่บุคคลใกล้ชิดของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเข้าไปเกี่ยวข้องในการประมูลสร้างตึกของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ, อาคาร 19 ชั้นภายในกรมตำรวจ แต่ปรากฏว่า พล.ต.อ. สวัสดิ์ฯ ไม่ได้สนองตอบต่อข้อเรียกร้องของบุคคลต่างๆ เหล่านั้น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านชี้แจงว่าจากมูลเหตุดังกล่าวข้างต้นนั้น ทำให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยใช้อำนาจอิทธิพลในฐานะนักการเมืองเข้มแข็งแก่ ข้าราชการประจำที่ไม่ตอบสนองความต้องการหรือผลประโยชน์ของตนและบุคคลที่ใกล้ชิด จึงจำเป็นต้องผลักดันให้พ้นจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจไป และมีการกล่าวอ้างถึงหลักฐานต่าง ๆ เช่น หนังสือขอสนับสนุน ข่าวหนังสือพิมพ์ แม้กระทั่งการลักลอบอัดเทปการ สนทนาของผู้ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ได้ชี้แจงในการอภิปรายไม่ไว้วางใจกรณีดังกล่าวพอสรุปได้ว่า

1) กรณีการจัดซื้อเครื่องบินของกรมตำรวจนั้น พล.อ.ชวลิต ฯ ชี้แจงว่าได้พยายามปกป้องและทำให้กรมตำรวจบริสุทธิ์สะอาด และให้ตรวจสอบว่าทำไมจึงมีการ กำหนดคุณลักษณะไว้แคบเฉพาะบริษัทที่อยู่ในยุโรปหรืออเมริกาเท่านั้น และได้ส่งเรื่องให้ กรมตำรวจดำเนินการเสร็จสิ้นเรียบร้อยไปแล้ว

2) เรื่องการย้ายข้าราชการประจำนั้น โดยหลักความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการการเมืองกับข้าราชการประจำต้องมีอยู่แล้วจะมีอยู่อย่างนี้ตลอดไป นั่นก็คือระบบข้าราชการประจำต้องขึ้นกับระบบการเมืองโดยเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ปราศจากเงื่อนไข หรือจะพูดให้ชัดเจนคือ ข้าราชการประจำต้องขึ้นกับรัฐมนตรี รัฐมนตรีเป็นผู้กุมอำนาจ ความอ่อนแอของระบบการเมืองสร้างให้ข้าราชการประจำตั้งตัวเป็นอิสระ การโยกย้ายข้าราชการประจำนั้นคือการกลั่นแกล้งข้าราชการประจำ และได้ดำเนินการโดยบริสุทธิ์ใจตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยแล้ว

3) อธิบดีกรมตำรวจไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่สนองนโยบายของรัฐบาลได้ โดยเฉพาะการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม มีอาชญากรรม การก่อร้ายเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ประชาชนไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่ก็ได้พยายามให้กำลังใจมาโดยตลอดก็ยังไม่บรรลุเป้าหมาย

เมื่อมีการลงคะแนนเสียงในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ปรากฏว่ารัฐบาลเป็นฝ่ายชนะไปตามความคาดหมาย และต่อมาเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2536 ได้มีประกาศสำนัก

นายกรัฐมนตรี มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ พล.ต.อ. สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ พ้นจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ตรวจราชการกระทรวง (ผู้ตรวจราชการระดับ 10)

บทบาทของ ก.ตร. บางท่านในเหตุการณ์การปลด พล.ต.อ. สวัสดิ์ และการแต่งตั้งอธิบดีกรมตำรวจ

จากกรณีปลด พล.ต.อ. สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ พ้นจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจนั้น มีข้าราชการตำรวจจำนวนมากคัดค้านไม่เห็นด้วย ตลอดจนสื่อมวลชนก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกัน ปรากฏว่า ได้มีคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) บางท่านไม่เห็นด้วย ได้ออกมาแถลงคัดค้านการกระทำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยที่ประชุมอนุกรรมการข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับกฎหมาย²⁴ ได้พิจารณาคำร้องทุกข์ขอความเป็นธรรมของ พล.ต.อ. สวัสดิ์ อติศ อ.ตร. จากกรณีที่ได้รับคำสั่งที่ไม่เป็นธรรมของกระทรวงมหาดไทย ให้ออกจากราชการไว้ก่อนซึ่งคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ไม่มีมติเห็นชอบส่งเรื่องให้อนุกรรมการฝ่ายกฎหมายพิจารณา ซึ่งเสียงส่วนใหญ่ของที่ประชุมเห็นด้วยกับคำขอความเป็นธรรมของอติศ อ.ตร. โดยพิจารณายึดหลักกฎหมาย พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 และกฎ ก.พ. คณะอนุกรรมการวินิจฉัยกันมากกว่าการให้ พล.ต.อ. สวัสดิ์ ออกจากราชการไว้ก่อน เป็นการใช้อำนาจที่ไม่ชอบธรรม เนื่องจากครั้งแรกมีเพียงคำสั่งที่ให้ไปช่วยราชการ และมีปัญหาในคำสั่งไม่ได้อ้างกฎหมายอะไร แต่เมื่อข่าวแพร่ออกไปก็มีการให้กำลังใจอติศ อ.ตร. จึงแก้ไขเปลี่ยนคำสั่งเป็นการตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรงและให้ออกจากราชการไว้ก่อน การที่อัยการสูงสุดสั่งไม่ฟ้อง พล.ต.อ. สวัสดิ์ ในคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และสำนักราชเลขาธิการสั่งหนังสืออภิโทษให้แก่ พล.ต.อ. สวัสดิ์ แล้ว การสั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง ที่ประชุมจึง

²⁴ "อนุ ก.ตร. จัดเปรี๊ยะปลดสวัสดิ์ผิด กม.," แนวหน้า, (16 พฤศจิกายน 2536) : 1,9.

เห็นว่าไม่ได้รับความชอบธรรม เนื่องจากตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี กำหนดว่าการกระทำของอดีต อ.ต.ร. นั้นเป็นการกระทำตามที่จึงให้การคุ้มครองถ้ามีการดำเนินคดีให้อัยการเป็นทนายแก้ต่างคดี จะไม่มีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้

พล.ต.อ. สนั่น ตูจินดา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ต.ร.)²⁵ ที่ปรึกษากฎหมายกรมตำรวจกล่าวว่าควรจะมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้มีองค์กรสำหรับชี้ขาดกรณีความเห็นของ ก.ต.ร. และคณะรัฐมนตรีขัดแย้งกันในเรื่องการแต่งตั้งอัยบดีกรมตำรวจ

พล.ต.ท. สุพาสน์ จีระพันธุ์ กรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิ²⁶ กล่าวว่า การพิจารณาแต่งตั้ง อ.ต.ร. คนใหม่อยากฝากความเห็นไปยัง พล.อ. ชวลิตฯ ที่เคยให้สัมภาษณ์ว่า เรื่องตัวบุคคลไม่มีปัญหาแล้วนั้น ขอทักท้วงว่าการประชุมที่ผ่านมาซึ่งไม่มีการพิจารณาในเรื่องตัวบุคคลเพียงแต่มีการเสนอชื่อ พล.ต.อ. ประทิน สันติประภพ รักษาการ อ.ต.ร. เข้ามาแต่ได้รับการทักท้วงเสียก่อนว่า ยังเสนอไม่ได้เพราะยังไม่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ อ.ต.ร. คนเก่าพ้นตำแหน่ง และกรณีเสนอมาเพียงคนเดียวแล้ว ก.ต.ร. ไม่เห็นชอบ จะเสนอคนเดิมอีกได้หรือไม่ พล.ต.ท. สุพาสน์ฯ กล่าวว่าไม่มีอะไรห้ามแต่ให้คำนึงถึงกฎหมายด้วยที่ให้ขอความเห็นชอบจาก ก.ต.ร. เมื่อ ก.ต.ร. ไม่เห็นชอบบุคคลนี้ไม่เหมาะสมถ้ายังยืนยันคนเดิมอีกก็เป็นการฟ้องไปในตัว

สืบเนื่องจากกรณีปลด พล.ต.อ. สวัสดิ์ฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เสนอชื่อ พล.ต.อ. ประทิน สันติประภพ รักษาการ อ.ต.ร. เป็น อ.ต.ร. ถึง 3 ครั้งจึงจะได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ก.ต.ร. นอกจากนี้มีกระแสข่าวออกมาอย่างกว้างขวางว่า พรรคความหวังใหม่ได้มีแนวความคิดที่จะเสนอให้ยุบคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ต.ร.)

²⁵ สยามรัฐ, (21 ธันวาคม 2536).

²⁶ "สวัสดิ์ พ้อไม่มีความสุขฉลองปีใหม่" มติชน, (19 ธันวาคม 2536).

หรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ก.ตร. เลียใหม่ และให้ศึกษากฎหมายในประเด็น ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นโมฆะพ้นจากตำแหน่ง ปรากฏว่าทางด้าน พล.ต.ต. อธิวิวิท สุวรรณเกษ ผู้บังคับการสถาบันพัฒนาข้าราชการตำรวจ²⁷ ได้ทำโพลสำรวจความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้าง ก.ตร. ใหม่ตามนโยบายของพรรคความหวังใหม่ ซึ่งผลออกมาอื่นอันไม่เห็นด้วยเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ ขณะที่อีกฝ่ายเห็นด้วยตามนโยบายพรรคความหวังใหม่ไม่ถึง 5 เปอร์เซ็นต์

ในช่วงที่มีปัญหาต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นเกิดขึ้นนั้น ได้มีข้อขัดแย้งที่ได้หยิบมาเป็นประเด็นในการพิจารณากัน โดยได้มีการหารือปัญหาข้อกฎหมายต่างๆ ไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา²⁸ ซึ่งมีประเด็นข้อกฎหมายที่หารือ ดังนี้ คือ

1) คณะกรรมการข้าราชการตำรวจมีอำนาจที่จะพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ของอธิบดีกรมตำรวจได้หรือไม่

2) การคัดเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจคนใหม่ และขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ โดยยังไม่ได้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้อธิบดีกรมตำรวจคนเดิมพ้นจากตำแหน่งก่อนจะกระทำได้หรือไม่ และเป็นการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 หรือไม่

3) กรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 13 (2) (ก) และ (ข) ที่ได้รับคัดเลือกตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ชาดคุณสมบัติหรือไม่ และกิจการที่กรรมการดังกล่าวได้ดำเนินการไปแล้วมีผลเป็นประการใด

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁷ "ตั้งประทิน เลื่อน ดร. ค้านของใหม่," บ้านเมือง, (29 ธันวาคม 2536).

²⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "หารือปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 (กรณีการแต่งตั้งและการร้องทุกข์ของอธิบดีกรมตำรวจ และคุณสมบัติของกรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิ)," 14 ธันวาคม 2536

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) ได้พิจารณาปัญหา ดังกล่าวข้างต้นแล้ว มีความเห็นสรุปได้ดังนี้ คือ

1) สำหรับปัญหาที่ว่า คณะกรรมการข้าราชการตำรวจมีอำนาจพิจารณาเรื่อง ร้องทุกข์ของอธิบดีกรมตำรวจหรือไม่นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นว่า มาตรา 56 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ได้บัญญัติว่า "การร้องทุกข์ของข้าราชการ ตำรวจให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ" และ พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยการร้องทุกข์ไว้ในหมวด 2 ตั้งแต่ มาตรา 21 ถึงมาตรา 30 สำระสำคัญของหมวด 2 มีว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาได้ และถ้ายังไม่หมดสงสัยหรือไม่พอใจในคำสั่งแข็งของผู้บังคับบัญชา ก็อาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือ ขึ้นไปได้ ซึ่งผู้บังคับบัญชาของ อ.ต.ร. ก็คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อย่างไรก็ตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยตำรวจฯ มิได้บัญญัติให้การพิจารณาของผู้บังคับบัญชาเป็นเด็ดขาด แต่ยังได้บัญญัติให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้อีก ดังนั้น ในกรณีการร้องทุกข์ ของอธิบดีกรมตำรวจผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปคือนายกรัฐมนตรี ฉะนั้น จึงไม่มีเหตุผลอัน ใดที่จะนำมากล่าวอ้างว่าต้องให้ ก.ต.ร. เป็นผู้พิจารณาคำร้องทุกข์ของ พล.ต.อ. สวัสดิ์ฯ

2) สำหรับปัญหาที่ว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะดำเนินการ แต่งตั้งอธิบดีกรมตำรวจคนใหม่ตามมาตรา 24 วรรคหนึ่ง (12) และวรรคสอง โดยยัง มิได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้อธิบดีกรมตำรวจคนปัจจุบันพ้นจากตำแหน่ง จะ กระทำได้หรือไม่ นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) เห็นว่า การดำเนินการคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจตามมาตรา 24 วรรคหนึ่ง (12) และวรรคสอง เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่จะใช้ดุลพินิจว่า ควร ดำเนินการคัดเลือกผู้จะดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจเมื่อใด และ ก.ต.ร. ก็มีหน้าที่แต่ เพียงพิจารณาว่า ควรพิจารณาให้ความเห็นชอบในตัวบุคคลที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง มหาดไทยเสนอมาหรือไม่เท่านั้น ส่วนการดำเนินการให้มีประกาศพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้อธิบดีตำรวจคนปัจจุบันพ้นจากตำแหน่งเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของ นายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

3) สำหรับปัญหาที่ว่า กรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 13 (2) (ก) และ (ข) ที่ได้รับคัดเลือกตามประกาศกระทรวงมหาดไทยฯ ขาดคุณสมบัติหรือไม่ และกิจการที่กรรมการดังกล่าวได้ดำเนินการไปแล้วมีผลเป็นประการใด คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) เห็นว่า ความในมาตรา 16(7) และ (8)²⁰ ไม่อาจนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์การคัดเลือกกรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา 13 (ก) และ (ข) แต่เป็นกรณีหรือหลักเกณฑ์ของการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรณี ๆ ไป ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ ฉะนั้นกรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิตามปัญหาที่หารือ จึงไม่ขาดคุณสมบัติและยังไม่พ้นจากตำแหน่ง

นอกจากนี้ในการเลือกตั้ง ก.ตร.ผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2537 ปรากฏว่าได้มีการคัดเลือกรายชื่ออดีตรอง ผบ.ช.ขึ้นไปเพื่อให้ส่งไปให้ข้าราชการตำรวจระดับ ผกก.ขึ้นไปทั่วประเทศเลือกตั้ง ปรากฏว่าได้มีการเสนอชื่อ พล.ต.ท. ประชยุทธโกมารกุล ณ นคร เข้ารับการพิจารณาในการเลือกตั้ง และเป็นผู้ได้รับเลือกเป็น ก.ตร.ผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ พล.ต.ต.จิระ เจริญสุวรรณ³⁰ อดีต ก.ตร.ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ยื่นหนังสือต่อกระทรวงมหาดไทยคัดค้านการเลือกตั้ง ก.ตร.ผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็น พล.ต.ท. ประชยุทธโกมารกุล ณ นคร มีคุณสมบัติตาม มาตรา 13 (2) (ก) แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521

²⁰ มาตรา 16 กรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(7) เป็นกรรมการข้าราชการตำรวจโดยตำแหน่ง หรือพ้นจากการเป็นข้าราชการตำรวจในกรณีที่เป็นการข้าราชการตำรวจตามมาตรา 13 (2) (ก)

(8) กลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการ ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำในกรณีที่เป็นการข้าราชการตำรวจตามมาตรา 13 (2) (ข)

³⁰ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, "หารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับคุณสมบัติของกรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521," 6 ตุลาคม 2537.

ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 38 หรือไม่ โดย พล.ต.ต. จิระฯ เห็นว่า มาตรา 13 (2)(ก) ซึ่งกำหนดไว้ว่า "ต้องเป็นผู้ซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการตำรวจในตำแหน่งรองผู้บัญชาการหรือตำแหน่งที่เทียบเท่าขึ้นไปมาแล้ว" นั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายหมายถึงต้องเป็นผู้ที่อยู่นอกราชการหรือพ้นจากประจำการแล้ว เท่านั้น จึงจะมีสิทธิได้รับเลือกเป็น ก.ตร.ผู้ทรงคุณวุฒิได้ ส่วน พล.ต.ท.ประสุตฯ เคยรับราชการตำรวจมาแล้วและโอนไปเป็นข้าราชการพลเรือนในพระองค์ ดังนั้นการเลือกตั้ง ก.ตร.ครั้งนี้ น่าจะถือว่าเป็นโมฆะ ซึ่งปรากฏว่าคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 2) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวข้างต้นแล้ว เห็นว่าถ้อยคำที่ใช้ในมาตรา 13(2)(ก) ที่ว่า "ผู้ซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการตำรวจในตำแหน่งตั้งแต่รองผู้บัญชาการหรือตำแหน่งที่เทียบเท่าขึ้นไปมาแล้ว..." นั้น มีลักษณะเป็นการกำหนดคุณสมบัติของตัวบุคคล จำนวน 18 คน ที่จะส่งให้ข้าราชการตำรวจเลือก ซึ่งจะต้องเป็นผู้เคยรับราชการเป็นข้าราชการตำรวจในตำแหน่งตั้งแต่รองผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าขึ้นไป และพ้นจากการเป็นข้าราชการตำรวจไปแล้ว แม้ว่าภายหลังจะกลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตำรวจอีกหรือ โอนไปเป็นข้าราชการประเภทอื่น หรือไม่เข้ารับราชการอีกเลขก็ได้ ดังนั้น พล.ต.ท.ประสุต โทमारกุล ๗ นคร จึงเป็นบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา 13 (2)(ก) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 38

สรุป

คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2521 โดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2521 มีเหตุผลและเจตนารมณ์เพื่อให้ข้าราชการตำรวจอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจโดยเฉพาะ ซึ่งมี ก.ตร. เป็นองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลซึ่งประกอบด้วยผู้มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ดูแลแก้ไข โดยตามหลักวิชาการแล้วเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารงานบุคคลให้แก่ข้าราชการแต่ละประเภท แทนที่จะขึ้นอยู่กับคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ซึ่งน่าจะมีความคล่องตัวและเข้าใจในลักษณะงานและปัญหามากกว่า อีกทั้งแต่ละลักษณะงาน

เป็นงานเฉพาะเรื่องหรือเป็นงานสาขาอาชีพโดยเฉพาะ และต่อมาคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติซึ่งประกอบด้วยข้าราชการทหารทั้งสามเหล่าทัพและตำรวจได้ทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี และได้มีประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 38 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2534 แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจ โดยได้ประกาศเจตนารมณ์ชัดเจนว่ากฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจมีบทบัญญัติบางเรื่องไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในสิ่งที่เกี่ยวกับ ก.ตร. ซึ่งฝ่ายการเมืองอาจจะเข้าแทรกแซงได้ง่าย ดังนั้นเพื่อให้การบริหารราชการตำรวจได้เป็นไปโดยอิสระและมีประสิทธิภาพ โดยได้แก้ไขโครงสร้างองค์ประกอบของ ก.ตร. โดยตัด ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ออกจากกรรมการ ก.ตร. โดยตำแหน่ง กรรมการ ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งแต่เดิมรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจากผู้บัญชาการหรือเทียบผู้บัญชาการขึ้นไปและมีได้เป็น ก.ตร. โดยตำแหน่ง 4 คน โดยให้มีผู้บัญชาการตำรวจภูธรอย่างน้อย 1 คน และ ผู้ซึ่งได้รับบำเหน็จบำนาญและรับราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับการหรือเทียบผู้บังคับการขึ้นไปอีกจำนวน 4 คน โดยแก้ไขเป็นกรรมการ ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยมาจาก ผู้ซึ่งเคยรับราชการตำรวจในตำแหน่งตั้งแต่รองผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าขึ้นไป และมาจากการเลือกของข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่ผู้กำกับการหรือเทียบผู้กำกับการขึ้นไป จำนวน 6 คน และผู้ซึ่งได้รับเลือกจาก ก.ตร. โดยตำแหน่ง และ ก.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับเลือกจากข้าราชการตำรวจ จำนวน 3 คน

สภาพปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการบริหารงานตำรวจ อันสืบเนื่องมาจากบทบาทของ ก.ตร. ที่ผ่านมานั้น ประเด็นสำคัญเกิดจากการแต่งตั้งโยกย้ายหรือปลดออกยึดกรมตำรวจ หรือข้าราชการตำรวจระดับสูงอันสืบเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างการใช้อำนาจของนักการเมืองคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือคณะรัฐมนตรี และการบริหารงานตำรวจ โดยคณะกรรมการ ก.ตร. ซึ่งเป็นองค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลนั้น น่าจะมีสาเหตุปัจจัยจากโครงสร้าง องค์ประกอบและหน้าที่ของ ก.ตร.

ปัญหาช่วงปี 2521-2534 ก.ตร.มักจะพิจารณาให้เป็นไปตามการเสนอของ รัฐมนตรี โดยแทบจะไม่มี การเปลี่ยนแปลงแก้ไขใดๆ ทั้งสิ้น หรือแม้กระทั่ง ก.ตร.ได้มี มติเห็นชอบตามที่เสนอไปแล้ว ก็มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขตามการชี้แนะของรัฐมนตรีหรือคณะ รัฐมนตรี โดยแก้ไขมติที่ประชุมที่ได้ประชุมผ่านไปแล้ว จนเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ว่า ก.ตร. เป็นเสมือน "ตราขาง" ให้กับผู้มีอำนาจทางการเมืองเท่านั้น

ปัญหาช่วงปี 2534-2537 ปรากฏว่ารัฐมนตรีได้ใช้อำนาจทางการเมืองในการ สั่งให้อธิบดีกรมตำรวจไปช่วยราชการ และปรากฏว่ามีการต่อต้านโดยข้าราชการตำรวจ สื่อมวลชนและประชาชนทั่วไป จนทำให้มีการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนอันสืบเนื่องการ กระทำผิดทางอาญา ซึ่งปรากฏว่าได้มี ก.ตร.บางท่านบางกลุ่มได้แสดงบทบาทออกมาคัดค้าน จนเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามทั้งทางฝ่ายการเมืองโดยรัฐมนตรี และ ก.ตร.หรือข้าราชการตำรวจต่างก็มีเหตุผลของตนเองกล่าวอ้างกัน กล่าวคือทางรัฐมนตรี ก็ยืนยันว่าการกระทำดังกล่าวได้กระทำไปตามอำนาจหน้าที่และกฎระเบียบที่มีอยู่ โดยเหตุ ที่อธิบดีกรมตำรวจไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในการรักษาความ สงบเรียบร้อยของชาติบ้านเมืองได้ และในขณะเดียวกันทางข้าราชการประจำและนักการ เมืองฝ่ายค้านก็ยืนยันว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองข่มเหง รังแกข้าราชการประจำ เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการทางการเมืองและผลประโยชน์ ของตนเองหรือพวกพ้อง

จึงเกิดประเด็นปัญหาที่จะต้องศึกษาว่า การเมืองกับตำรวจนั้นควรจะมี ความสัมพันธ์กันหรือไม่ แค่ไหนเพียงใด และในขณะเดียวกัน ก.ตร.ซึ่งเป็นองค์กรกลางในการ บริหารงานบุคคลซึ่งจะต้องดูแลให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมนั้น มีโครงสร้าง องค์กรประกอบ และหน้าที่เป็นสาเหตุปัจจัยต่อความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการบริหารงานตำรวจหรือไม่ และควรจะเป็นเช่นไรจึงจะเหมาะสมเกิดการเกื้อกูลต่อกัน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน อย่างแท้จริง.